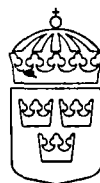

Regeringens proposition

1989/90: 133

om utbildningsarvode till studerande vid
vissa lärarutbildningar

Prop.
1989/90: 133

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 22 mars 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Göran Persson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att utbildningsarvodena vid vissa lärarutbildningar infogas i studiestödslagens system av studiestöd. Vidare föreslås att hanteringen av dessa utbildningsarvoden flyttas från universitets- och högskoleämbetet till studiestödsmyndigheterna. Prövningen av ansökningarna avses bli lagd på vuxenutbildningsnämnderna.

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973: 349)¹ dels att 1 kap. 1 §, 4 kap. 3 §, 5 kap. 6 § samt 9 kap. 2 och 2 b §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel, 7 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Staten lämnar studiestöd enligt denna lag i form av studie-
hjälp, studiemedel, korttidsstu-
diestöd, internatbidrag och sär-
skilt vuxenstudiestöd.

Staten lämnar studiestöd enligt denna lag i form av studie-
hjälp, studiemedel, korttidsstu-
diestöd, internatbidrag, särskilt
vuxenstudiestöd och utbild-
ningsarvode.

4 kap.

3 §

Studiemedel får ej beviljas för tid för vilken särskilt vuxenstudie-
stöd enligt 7 kap. redan har beviljats.

Beviljas studerande särskilt vuxenstudiestöd för sådan tid för vilken den studerande redan har beviljats studiemedel, får den studerande ej uppbära studiemedlen för denna tid. Har den studerande redan uppburit studiemedel för sådan tid gäller 7 kap. 20 §.

Studiemedel får ej heller beviljas eller uppbäras för tid för vilken *utbildningsarvode under lärarutbildning*, utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning eller utbildningsbidrag för doktorander utgår, om ej annat följer av bestämmelse som regeringen meddelar.

Studiemedel får ej heller beviljas eller uppbäras för tid för vilken utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning eller utbildningsbidrag för doktorander utgår, om ej annat följer av bestämmelse som regeringen meddelar.

Studiemedel utgår inte för tid för vilken den studerande fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1941:967), lagen (1966:413) om vapenfri tjänst, civilförsvarslagen (1960:74) eller lagen (1980:1021) om militär grundutbildning för kvinnor eller fullgör utbildning till reservofficer.

¹ Lagen omtryckt 1987: 303

5 kap.**6 §**

Korttidsstudiestöd för deltagande i utbildning som avses i 1 § utgår ej till studerande som uppbär studiehjälp, studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd eller utbildningsbidrag för den tidsperiod som utbildningen pågår.

Korttidsstudiestöd för deltagande i utbildning som avses i 1 § utgår ej till studerande som uppbär studiehjälp, studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd, *utbildningsarvode* eller utbildningsbidrag för den tidsperiod som utbildningen pågår.

7 a kap. Utbildningsarvode**Allmänna bestämmelser****1 §**

Utbildningsarvode utgår till studerande på de utbildningslinjer och med de belopp som regeringen bestämmer.

2 §

Utbildningsarvode utgår för varje kalenderdag under sådan del av läsår under vilket en studerande bedriver studier.

Utbildningsarvode utgår enligt bestämmelserna i 5 § även för tid under vilken en studerande är sjuk.

3 §

Studerande har rätt till utbildningsarvode vid såväl heltidsstudier som deltidstudier. Till deltidstuderande utgår dock utbildningsarvodet endast om studierna bedrivs på minst halvtid.

Närmare föreskrifter om omfattningen av de studier som kan ge rätt till utbildningsarvode meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

4 §

Utbildningsarvode beviljas efter ansökan.

Ansökan ges in inom den tid och på det sätt som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Om det finns särskilda skäl, får ansökan prövas även om den kommit in för sent.

Utbildningsarvode under sjukdom m. m.

5 §

Är den studerande på grund av sjukdom helt oförmögen att bedriva studier under tid för vilken utbildningsarvode har beviljats, utgår arvode också under sjukdomstiden. Bestämmelserna i 4 kap. 28 och 31-35 §§ skall då tillämpas.

Det första kalenderhalvåret under vilket en studerande bedriver studier som berättigar till utbildningsarvode enligt detta kapitel utgår utbildningsarvode endast för sådan sjukperiod som infaller efter det den studerande har påbörjat studierna.

6 §

En studerande har rätt att behålla utbildningsarvode vid

1. ledighet för tillfällig vård av barn i samma omfattning som enligt 4 kap. 10-12 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller för rätt till tillfällig föräldrapenning,

2. ledighet för fullgörande av uppdrag i studerandeorganisation under sammanlagt högst tio dagar under ett kalenderår,

3. kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt och

4. ledighet för närståendevård i samma omfattning som enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård gäller för rätt till förmåner.

Minskning av utbildningsarvode**7 §**

För studerande som har lön eller annan ersättning under utbildningstiden kan utbildningsarvodet minskas enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Övriga bestämmelser**8 §**

Om en studerande avbryter sina studier eller övergår till annan utbildningslinje än sådan som avses i 1 §, får den studerande inte uppbära utbildningsarvode som beviljats för tiden efter avbrottet eller övergången.

9 §

Bestämmelserna i 4 kap. 37, 41 och 43 §§ skall tillämpas på utbildningsarvode.

9 kap.**2 §²**

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppbygget studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15-19 §§, 4 kap. 28-35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppbygget studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15-19 §§, 4 kap. 28-35 §§ eller enligt 7 kap. 17 § eller 7 a kap. 5 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 §, 7 kap. 17 a § och 7 a kap. 6 §.

² Senaste lydelse 1989:201.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var ommyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På studielån enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att betala räntan.

På studielån enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap., på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. och på utbildningsarvode enligt 7 a kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att betala räntan.

I samband med återkrav får också tas ut avgift för avisering enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

2 b §³

Till en studerande som tidigare har uppburit studiestöd utgår nytt sådant stöd endast om

1. fastställt årsbelopp, som förfallit till betalning före det kalenderår som de nya studiemedlen avser, har betalats, och

2. återkrav med stöd av 2 § av studielån enligt 3 kap., studiemedel enligt 4 kap. eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. har reglerats av den studerande så att återkrav, som avser högst ett kalenderhalvår, kvarstår oreglerat.

Till en studerande som tidigare har uppburit studiestöd utgår nytt sådant stöd endast om

1. fastställt årsbelopp, som förfallit till betalning före det kalenderår som de nya studiemedlen avser, har betalats, och

2. återkrav med stöd av 2 § av studielån enligt 3 kap., studiemedel enligt 4 kap., särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. eller utbildningsarvode enligt 7 a kap. har reglerats av den studerande så att återkrav, som avser högst ett kalenderhalvår, kvarstår oreglerat.

Om det finns synnerliga skäl får studiestöd dock beviljas utan hinder av vad som anges i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

³ Senaste lydelse 1988: 877.

2 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***Anvisningar**

till 32 §

12.¹ Sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1989: 225) om ersättning till smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenningförmåner och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring samt ersättning enligt lagen (1988: 1465) om ersättning och ledighet för närståendevård utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag och utbildningsarvode enligt studiestödslagen (1973: 349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

¹Senaste lydelse 1989: 430.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, statsbidrag motsvarande dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd som lämnas till arbetslös som startar egen rörelse samt ersättning enligt 16 § lagen (1989: 425) om särskilda inskolningsplatser hos offentliga arbetsgivare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990 och tillämpas första gången vid 1991 års taxering.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § och 11 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. 5 §²

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid. Sådan fastställelse skall också ske för försäkrad som avses i 1 § andra stycket så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos kassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden, arbetstid eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension eller särskild efterlevandepension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- eller inkomstförhållanden, samt

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) inte ske förrän 14 dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b), c) eller d) sänkas under tid då den försäkrade

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1989:218.

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studie-medel *eller* särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studie-medel, särskilt vuxenstudiestöd *eller utbildningsarvode* enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,

2. genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux), vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) eller grundläggande svenskundervisning för invandrare och uppbär timersättning för studierna,

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågavarande förvärvsarbete under utbildningstiden.

För en försäkrad som avses i 10 c § första stycket 1 eller 2 skall dock under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första - tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

11 kap.

2 §³

Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller skattepliktiga naturaförmåner, som en försäkrad har fått såsom

³ Senaste lydelse 1988:1466.

arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnads-kostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenningförmåner,

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,

d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,

e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkes- inriktad rehabilitering i form av dagpenning,

g) korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studie- stödslagen (1973:349),
g) korttidsstudiestöd, vuxen- studiebidrag och utbildnings- arvode enligt studiestödslagen (1973:349),

h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,

i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värn- pliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,

j) utbildningsbidrag för doktorander,

k) timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare,

l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskade- försäkring eller motsvarande livränta som bestäms med till- lämpning av sagda lag,

m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar,

n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse,

o) värdet av vad den försäkrade tillgodoförs som följd av att en arbetsgivare lämnar sådant bidrag som likställs med lön enligt 2 kap. 3 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter,

p) ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledig- het för närståendevård.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som sägs i första stycket för arbete som någon utfört för någon annans räk- ning utan att vara anställd i dennes tjänst gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket och överenskommelse inte träffats enligt 3 kap. 2 a § eller då han tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

4 Förslag till

Lag om ändring i semesterlagen (1977: 480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977: 480) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*17§¹

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om

1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbetsskada,

2. ledighet enligt lagen (1978: 410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges i anledning av barns födelse eller adoption enligt 4 kap. 3 och 5 §§ samma lag, i den mån frånvaron för varje barn, eller vid flerbarnsbörd sammanlagt, icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken tillfällig föräldrapenning utges enligt 4 kap. 10 och 11 §§ samma lag.

3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1989: 225) om ersättning till smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller korttidsstudiestöd *eller* vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar.

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag *eller utbildningsarvode* enligt studiestödslagen (1973: 349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar.

5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941: 967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,

¹ Senaste lydelse 1989: 339.

6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,

7. ledighet enligt lagen (1986: 163) om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare, eller

8. ledighet enligt lagen (1988: 1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

Vid tillämpning av första stycket 1 skall frånvaron under de första 90 dagarna av frånvaroperiod ej i något fall anses bero på arbetsskada. Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit oavbrutet frånvarande från arbetet under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperiod icke rätt till semesterlön.

I frånvaroperiod som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 22 mars 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Löow, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Persson

1 Inledning

Regeringen uppdrog den 2 mars 1989 åt universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att i samråd med centrala studiestödsnämnden (CSN) lämna ett förslag om överföring av utbetalningsansvaret för utbildningsarvodet till CSN. Myndigheterna skulle också utvärdera existerande regelsystem i fråga om ansökan, beviljning och utbetalning samt, efter samråd med riksförsäkringsverket, göra en översyn av bestämmelserna för utbildningsarvode i samband med sjukdom.

UHÄ redovisade uppdraget i en rapport den 10 oktober 1989. I rapporten föreslog UHÄ att administration och handläggning av utbildningsarvodena förs över till CSN:s ansvarsområde fr. o. m. den 1 juli 1990. Förslaget innebar relativt omfattande författningsändringar varför det inte kunde beredas i samband med 1990 års budgetproposition. I budgetpropositionen anmälde jag därför min avsikt att under våren 1990 återkomma med förslag till bestämmelser om utbildningsarvode.

CSN har därefter i samråd med UHÄ inkommit med ytterligare en skrivelse med förslag till ändringar av vissa förslag som lämnats i utredningsrapporten.

Myndigheternas förslag bör fogas till protokollet i detta ärende som **bilaga 1** respektive **bilaga 2**

I likhet med vad som gäller för särskilt vuxenstudiestöd ersätter utbildningsarvode i princip en förlorad arbetsinkomst. Det är därför naturligt att bestämmelserna för dessa båda stödformer får en likartad utformning. Vissa bestämmelser i studiestödslagen (1973:349), t. ex. de om återkrav, är gemensamma för alla former av studiestöd och bör även gälla för utbildningsarvode. Av praktiska skäl bör därför bestämmelserna om utbildningsarvodet införas som ett nytt kapitel i studiestödslagen.

Jag beräknar att mina förslag till regler för utbildningsarvode kommer att rymmas inom den ram av 119,6 milj. kr. som regeringen har föreslagit i 1990 års budgetproposition.

Mitt förslag: Handläggningen av ansökningar om utbildningsarvoden och utbetalning av utbildningsarvoden skall överföras till studiestödsmyndigheterna fr. o. m. den 1 juli 1990.

UHÄ:s och CSN:s förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: CSN har under en följd av år successivt tagit över ansvaret för administration av hela det statliga studiestödet. Erfarenheterna visar att denna samordning har inneburit betydande rationaliseringar. Den samlade studiestödskompetens som studiestödsmyndigheterna besitter har också medfört fördelar när det gäller den sakliga utformningen av bestämmelserna. Det är därför enligt min mening naturligt att även administrationen av utbildningsarvodet överförs till studiestödsmyndigheterna.

Med hänsyn till de likheter med det särskilda vuxenstudiestödet som utbildningsarvodet uppvisar delar jag CSN:s uppfattning att frågor om beviljande av stödet bör handläggas av vuxenutbildningsnämnderna. En sådan ordning är enligt min mening naturlig också mot bakgrund av att de regler som jag kommer att föreslå för utbildningsarvodet i väsentliga delar är desamma som de som gäller för särskilt vuxenstudiestöd. I sammanhanget vill jag erinra om att jag nyligen föreslagit att de nuvarande vuxenutbildnings- och studiemedelsnämnderna under de närmaste åren bör ersättas av länsstudiestödsnämnder med ansvar för handläggningen av hela studiestödet (prop 1989/90: 100, bil. 10 sid 302 f). Även ur denna synvinkel talar rationalitetsskäl således för att handläggningen överförs till vuxenutbildningsnämnderna eftersom dessa redan finns inrättade i resp. län.

3 Bestämmelser om utbildningsarvode

3.1 Utbildningar som berättigar till utbildningsarvode

Mitt förslag: Rätten till utbildningsarvode bör knytas till studier inom viss utbildning. Arvode beviljas efter ansökan. Det bör ankomma på regeringen att bestämma för vilka utbildningar arvode kan beviljas.

UHÄ:s och CSN:s förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Det bör ankomma på regeringen att bestämma vilka utbildningar som bör berättiga till utbildningsarvode. För riksdagens kännedom vill jag dock anmäla min avsikt att senare återkomma till regeringen med förslag om att utbildningsarvode liksom tidigare bör beviljas studerande vid folkhögskollärlinjen, handels- och kontorslärlärlinjen, industri- och hantverkslärlärlinjen och vårdlärlärlinjen. Dessutom

bör arvode kunna beviljas de studerande vid den nyinrättade specialpedagogiska påbyggnadsutbildningen.

I princip bör antagning också innebära att den studerande garanteras ekonomiska förutsättningar att genomgå utbildningen. Någon prövning av studieresultaten som grund för beviljning av utbildningsarvode bör därför enligt min mening inte ske. Med hänsyn till de speciella villkor som gäller för antagning till utbildningen bör det nämligen kunna förutsättas att den studerande äger förutsättningar för att kunna slutföra utbildningen utan studieförseningar. I den mån studieförseningar på grund av sjukdom eller dylikt trots detta förekommer under utbildningens gång bör utbildningsarvode alltså ändå i regel kunna utgå för hela utbildningen. I det fall studieförsening är mer omfattande och frekvent bör detta problem i första hand lösas av läroanstalten. Mot bakgrund av vad jag nämnt bör det i regel vara möjligt för den studerande att ansöka om utbildningsarvode för hela utbildningen på en ansökan. Det bör ankomma på CSN att utfärda föreskrifter som möjliggör en sådan rutin.

Med hänsyn till de förenklingar av prövningen som jag här har föreslagit anser jag det inte nödvändigt att införa några särskilda bestämmelser om förskott på utbildningsarvode.

3.2 Belopp i utbildningsarvode

Mitt förslag: Regeringen skall bestämma beloppet i utbildningsarvode. Arvodet skall utgå för såväl heltids- som deltidstudier och för varje dag som den studerande deltar i utbildningen. För deltidstudier av minst halvtidsomfattning beviljas hälften av beloppet vid heltidsstudier.

UHÄ:s och CSN:s förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: De t. o. m. år 1989 gällande bestämmelserna innebar att utbildningsarvode beviljades med ett belopp motsvarande löneklass L1:0. Enligt de nya avtal som gäller för de berörda lärarkategorierna har lönegradssystemet numera ersatts med ett individuellt lönesystem. Det bör ankomma på regeringen att bestämma beloppet i utbildningsarvode.

I likhet med vad som gäller för övriga studiestöd bör utbildningsarvode kunna utgå för såväl heltids- som deltidstudier. Studier av mindre omfattning än halvtid bör emellertid inte berättiga till stöd. Beräkningen av beloppet bör liksom för det särskilda vuxenstudiestödet göras för varje dag som den studerande deltar i utbildningen. Den studiestödsberättigande tiden bör beräknas enligt samma principer som gäller för övrig högskoleutbildning. Detta innebär att utbildningsarvode normalt kommer att beviljas för en studietid som omfattar ca nio månader per läsår och att varje termin normalt berättigar till ungefär 4,5 månaders stöd.

Mitt förslag: Utbildningsarvode får uppbäras för tid under vilken den studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva studier. Sjukpenningen hålls vilande under sjukperioden. Utbildningsarvodet får även behållas under vissa andra typer av kortare ledigheter

UHÄ:s och CSN:s förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Enligt nu gällande regler har de studerande rätt till ersättning från försäkringskassan för sjukperiod som infaller under studierna. Sjukpenningen beräknas i regel med hänsyn till den inkomst den studerande hade före utbildningen och utbetalas normalt först efter 14 dagars sjukdom. Utbildningsarvodet utgår som regel inte under samma tid som sjukpenning.

Det är enligt min mening naturligt att i princip samma regler gäller för hela det statliga studiestödet vid sjukdom som inträffar under studietiden. Bestämmelserna om utbildningsarvode under sjukdom bör därför utformas på samma sätt som gäller för övriga studiestöd. Detta innebär att utbildningsarvodet behålls under sjukperioden och att sjukpenningen från försäkringskassan hålls vilande. Förslagen kräver förutom bestämmelser i studiestödslagen även ändring av 3 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Jag har i denna fråga samrått med chefen för socialdepartementet.

Även när det gäller vissa typer av kortare ledigheter bör utbildningsarvodet, i likhet med vad som gäller för särskilt vuxenstudiestöd, kunna uppbäras utan avdrag. Detta föreslås således gälla vid tillfällig vård av barn, uppdrag i studerandeorganisation, enskild angelägenhet av vikt eller vid närstående vård.

3.4 Minskning av utbildningsarvode

Mitt förslag: Utbildningsarvode skall kunna minskas för den som har lön eller annan ersättning från arbetsgivare under studietiden samt vid vissa andra ersättningar. Utbildningsarvode som uppburits obehörigt skall genast återkrävas.

UHÄ:s och CSN:s förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Myndigheterna har emellertid föreslagit att den som får lön från arbetsgivare enligt särskild författning inte skall medges rätt till utbildningsarvode.

Skälen för mitt förslag: Det är enligt min mening rimligt att utbildningsarvode minskas för den som har lön från arbetsgivaren under utbildningstiden. Eventuella extrainkomster som den studerande kan få vid sidan om studierna bör däremot inte påverka beloppet i utbildningsarvode. Föreskrif-

ter om reducering av utbildningsarvode med hänsyn till inkomst bör utfärdas av regeringen. Dessa bör utformas mot bakgrund av utbildningsarvodets starkt uttalade rekryteringssyfte. Reduceringsreglerna bör därför ta fasta på att en förutsättning för att utbildningens målgrupp skall kunna nås är att den ekonomiska ersättningen i form av lön och arvode inte i alltför hög grad avviker från den studerandes normala lön. I den mån en studerande får behålla viss del av lönen från sin arbetsgivare så bör detta också i normalfallet innebära att han därigenom får en förbättrad ekonomi jämfört med om endast utbildningsarvode skulle ha beviljats.

Liksom tidigare bör den som går folkhögskollärlinjen under vissa förutsättningar medges rätt till bibehållen lön med B-avdrag från arbetsgivaren. Reduceringsreglerna bör gälla även för dessa studerande.

Bestämmelserna om återkrav i 9 kap. 2 § och om förutsättningarna i vissa fall att få nytt studiestöd i 9 kap. 2 b § studiestödslagen bör ändras så att de också omfattar utbildningsarvode.

Jag delar myndigheternas uppfattning att studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd eller utbildningsbidrag för arbetsmarknadsutbildning inte bör kunna uppbäras för samma tid som utbildningsarvode. UHÄ och CSN har föreslagit att denna fråga regleras genom en avräkningsbestämmelse för utbildningsarvode mot studiemedel resp. särskilt vuxenstudiestöd. Jag vill emellertid förorda en annan teknisk lösning som innebär att studiemedel och särskilt vuxenstudiestöd inte alls får beviljas för de utbildningar för vilka utbildningsarvode utgår. Vilka utbildningar som kan berättiga till studiemedel och särskilt vuxenstudiestöd framgår av bestämmelser som regeringen utfärdar. I konsekvens härmed bör den bestämmelse i 4 kap. 3 § studiestödslagen, som innebär att studiemedel inte får beviljas för samma tid som utbildningsarvode, slopas. Det är enligt min mening inte nödvändigt att införa någon bestämmelse som uttryckligen förbjuder att utbildningsarvode beviljas för samma tid som utbildningsbidrag för arbetsmarknadsutbildning. Det torde nämligen knappast förekomma att de båda förmånerna utgår samtidigt eftersom de utbildningar som det här är fråga om inte torde bli aktuella som arbetsmarknadsutbildning.

Vidare bör, i likhet med vad som gäller för övriga studiestöd, en bestämmelse införas som hindrar att korttidsstudiestöd utgår för samma tid som utbildningsarvode. Detta kräver ändring av 5 kap. 6 § studiestödslagen.

I likhet med vad som gäller för särskilt vuxenstudiestöd och utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning bör utbildningsarvodet minskas om vissa övriga förmåner utgår parallellt med arvodet. Minskning bör t. ex. i regel ske för den som uppbär pensionsförmån eller livränta. Handikappersättning) vårdbidrag eller barnpension enligt lagen om allmän försäkring bör emellertid, på samma sätt som gäller för särskilt vuxenstudiestöd, inte reducera arvodet. Det bör ankomma på regeringen att bestämma vilka ersättningar som skall föranleda en minskning av arvodet.

Mitt förslag: Utbildningsarvodet skall vara pensions- och semesterlöngrundande.

UHÄ:s och CSN:s förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Enligt nu gällande regler är utbildningsarvodet skattepliktigt men inte pensions- och semesterlöngrundande. Även i dessa avseenden bör reglerna för utbildningsarvode utformas i enlighet med bestämmelserna om särskilt vuxenstudiestöd. Förslagen kräver ändring av 11 kap. 2 § lagen om allmän försäkring samt 17 § semesterlagen (1977:480). Jag har i dessa frågor samrått med cheferna för social- resp. arbetsmarknadsdepartementet.

Utbildningsarvodet är skattepliktigt enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen (1928:370). Detta följer av att något särskilt undantag från skattskyldighet inte har införts när det gäller arvodet. För tydlighets skull bör, i likhet med vad som gäller för övriga skattepliktiga studiestöd, utbildningsarvodet införas i den uppräkningslista av vissa skattepliktiga förmåner som finns i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen. I denna fråga har jag samrått med statsrådet Åsbrink.

4 Lagrådets hörande

Av de lagförslag jag nu lägger fram är endast de som gäller kommunalskattelagen och semesterlagen inom lagrådets område. Dessa förslag är emellertid sådana att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
3. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i semesterlagen (1977:480).

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

UHÄ, CSN och RFV har fått i uppdrag att bl. a. se över nuvarande bestämmelser för utbildningsarvode vid sjukdom, arbete och frånvaro.

CSN har gjort en jämförande studie av hur motsvarande frågor är reglerade för andra former av studiestöd; studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning och utbildningsbidrag för doktorander. Utöver regler om vad som gäller vid sjukdom, arbete eller frånvaro har också studerats regler för de olika studiestödsformerna om samordning mellan olika former av studiestöd och pensioner o. d., om pensionsgrundande inkomst, om sjukpenninggrundande inkomst, om semesterlön, om beskattningsbar inkomst samt om sociala avgifter. Studien redovisas i bilaga 3.

Efter studien har överväganden gjorts av vilken reglering inom dessa områden som bör gälla för utbildningsarvode. Utbildningsarvode kan mest liknas vid särskilt vuxenstudiestöd eller utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning, eftersom alla dessa studiestödsformer bl. a. konstruerats för att kompensera inkomstbortfall. Utbildningsanordnarna har dessutom hittills för studerande med utbildningsarvode – trots att bestämmelser saknats – i relevanta avseenden tillämpat de bestämmelser vid sjukdom, arbete eller frånvaro som gäller för särskilt vuxenstudiestöd.

Det är CSN:s uppfattning att gällande regler om särskilt vuxenstudiestöd och utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning i stort uppfyller de krav och önskemål som kan ställas beträffande utbildningsarvode inom det här området. Eftersom särskilt vuxenstudiestöd finns inom CSN:s ansvarsområde, menar CSN att det då är lämpligast att införa regler för utbildningsarvode, som an knyter till motsvarande reglering för särskilt vuxenstudiestöd.

Genom den här föreslagna regleringen av rätten till utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar får utbildningsarvodet stora likheter med övriga studiestöd, framför allt särskilt vuxenstudiestöd och, i någon mindre mån, studiemedel. Förslaget till regelverk har därför konstruerats med studiestödslagens 7 och 4 kapitel som utgångspunkt.

Övriga förmåner för studerande vid de i detta sammanhang aktuella lärarutbildningarna – lön utan avdrag, lön med B-avdrag samt ersättning för mistad lön – bör även fortsättningsvis regleras i annan författning (se text Förordning om förmåner till vissa studerande på folkhögskollärlinjen – UHÄ-FS 1982:28). De nu föreslagna bestämmelserna syftar till ingen del att påverka dessa förmåner.

Den föreslagna regleringen avseende rätt till utbildningsarvode under sjukdom, vid ledighet för vård av barn eller närstående samt vid ledighet för enskild angelägenhet av vikt, kan inte förutses medföra någon kostnad. Det kan för övrigt påpekas att man lokalt haft en tillämpning som i huvudsak ansluter till de nu föreslagna reglerna, trots att sådana bestämmelser saknats. Man kan således även av denna anledning räkna med att de föreslagna reglerna inte kommer att medföra någon merkostnad.

CSN föreslår också att utbildningsarvodet fortsättningsvis skall vara

pensionsgrundande för tilläggspension i likhet med särskilt vuxenstudiestöd. Den motivering som anfördes i kommitténs för studiestöd åt vuxna (SVUX) betänkande Studiestöd åt vuxna (SOU 1974: 62) refereras.

Man anförde att erhållande av det särskilda vuxenstudiestödet inte kunde jämföras med anställning. Att man likväl föreslog att det särskilda vuxenstudiebidraget skulle räknas som pensionsgrundande inkomst var med hänsyn till att bidraget ersätter inkomst av anställning och att förlust härav kan påverka rätten till allmän tjänstepension. Dock, fortsätter man, får betydelsen av reformen inte överskattas. Eftersom pensionsbeloppets storlek inom ålderspensionen beräknas utifrån medeltalet av de pensionspoäng som tillgodoräknats en försäkrad under hela hans produktiva liv samt att medeltalsberäkningen för dem som tillgodoräknats pensionspoäng för mer än 15 år görs enbart på de 15 år som har det största poängantalet, kommer den omständigheten att studiebidraget utgör pensionsgrundande inkomst att i övervägande antalet fall sakna betydelse. Endast i undantagsfall torde ett år med en studieperiod komma att ingå bland de 15 bästa åren, medan det däremot kan komma att bli vanligare att ett pensionsgrundande studiebidrag medverkar till att kraven på full pension uppnås, dvs. 30 år med pensionspoäng noterade.

Inom alla försäkringar är det en grundläggande princip att ett kollektiv av personer samverkar för att gemensamt betala de kostnader som uppstår när försäkringsfall inträffar. Försäkringspremierna eller avgifterna fastställs så att de med rimlig säkerhet täcker kostnaderna för försäkringsfallen. Inom försäkringen för tilläggspension skall löpande utgifter täckas av inflytande avgifter — vilka betalas av arbetsgivarna och beräknas som en viss procent av utbetald lön — förutom av avkastning av allmänna pensionsfondens tillgångar.

Utgångspunkten för avgiftsuttaget till ATP bör, enligt kommitténs mening, vara att det är de aktiva som skall svara för utgifterna. Enligt lagen om allmän försäkring (AFL) utgår inte arbetsgivaravgift till sjukförsäkringen eller försäkringen för tilläggspension på grundval av utbetald sjukpenning m. m.

CSN menar att dessa motiv också bör gälla för studerande med utbildningsarvode. Det antal studerande som varje år uppbär utbildningsarvode är mycket litet, ca 1 200 personer. Sammanfattningsvis anser CSN att kostnaderna för att göra utbildningsarvodet pensionsgrundande är försumbara.

CSN föreslår vidare att utbildningsarvodet i likhet med särskilt vuxenstudiestöd bör bli semesterlönegrundande med samma motivering som 1974 års semesterkommitté anförde i betänkandet Fem veckors semester (SOU 1975: 88), nämligen att arvodet skall vara ersättning för inkomstbortfall under semestertiden och då är det naturligt att förlust av semesterlön under sådan utbildningstid ersätts. (Kommitténs uttalande avsåg timstudiestöd och dagstudiestöd i form av inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag. Betänkandet ledde till prop 1976/77: 32 om ny semesterlag och i 17 § semesterlagen (1977/78: 480) stadgas att frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande när det är fråga om ledighet för utbildning, om arbetstagaren erhåller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen).

I det följande lämnar CSN förslag till bestämmelser om vad som bör gälla för studerande med utbildningsarvode vid sjukdom, frånvaro, arbete m. m. Vidare föreslås bestämmelser för utbildningsarvode som anknyter till nuvarande administrativa regler om särskilt vuxenstudiestöd och studiemedel.

I förslagen har CSN byggt upp författningarna enligt den modell som finns för t. ex. särskilt vuxenstudiestöd och studiemedel. De grundläggande bestämmelserna föreslås finnas i en lag om utbildningsarvode och övriga bestämmelser – av främst administrativ karaktär – föreslås finnas i en förordning om utbildningsarvode. I lagen ges dessutom bemyndiganden till regeringen att i förordning utfärda kompletterande bestämmelser eller att för angivna områden i stället bemyndiga CSN att utfärda sådana bestämmelser. Det är samma teknik som används i studiestödslagen och studiestödsförordningen. CSN ser det som en fördel att författningarna både till uppställning och ordalydelse övenstämmer med vad som är det vanliga för andra studiestöd. För närvarande gäller att de regler som finns om förmåner vid genomgång av vissa lärarutbildningar har fastställts av regeringen i olika förordningar som kungjorts i UHÅ:s författningssamling. Det ankommer på regeringen att fatta beslut om hur författningarna skall vara uppbyggda. Man kan också överväga att föra in bestämmelserna om utbildningsarvode i studiestödslagen och studiestödsförordningen i stället för i separata bestämmelser. Så har emellertid inte skett beträffande t. ex. särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller timersättning vid vissa vuxenutbildningar utan bestämmelser om dessa studiestödsformer finns i särskilda författningar och inte i studiestödslagen.

Följande författningsförslag lämnas:

- Lag om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar
- Förordning om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar
- Lag om ändring i lagen om allmän försäkring, 3 kap. 5 § 3 st. punkt 1 och 11 kap. 2 § (ny punkt)
- Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623) andra avdelningen IV första momentet 37 §
- Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) 12 punkten 3 st. anvisningarna till 32 §
- Lag om ändring av semesterlagen (1977:480), 17 § 1 st. punkt 4
- Förordning om ändring av studiemedelsnämndernas instruktion (1965:745) 2 §

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Olsson efter föredragning av förste byråsekreterare I. Olsson. Vidare har närvarit byråchefen Sundström, chefsjuristen Linander samt avdelningsdirektörerna Borehed, O. Karlsson och M.J. Larsson.

Lag om utbildningsarvode till studerande vid vissa
lärarutbildningar

Allmänna bestämmelser

1 § Utbildningsarvode kan utgå till studerande vid utbildningslinjer som regeringen bestämmer.

2 § Utbildningsarvode utgår med belopp som regeringen bestämmer.

3 § Utbildningsarvode utgår för varje kalenderdag under sådan del av läsåret under vilket en studerande bedriver studier.

Utbildningsarvode utgår enligt bestämmelserna i 9 § även för tid under vilken en studerande är sjuk.

4 § Studerande har rätt till utbildningsarvode såväl vid heltidsstudier som deltidstudier. Till deltidstuderande utgår dock utbildningsarvodet endast om studierna bedrivs på minst halvtid.

Närmare föreskrifter om omfattningen av de studier som kan ge rätt till utbildningsarvode meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

5 § Utbildningsarvode får inte beviljas eller uppbäras för tid för vilken den studerande erhåller lön från arbetsgivare enligt särskild författning eller utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning.

6 § Beviljas en studerande utbildningsarvode för sådan tid för vilken den studerande redan har uppburit studiemedel enligt 4 kap. eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. studiestödslagen (1973:349), skall det belopp den studerande uppburit i studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd avräknas från det utbildningsarvode som den studerande beviljas för nämnda tid.

Belopp som inte kan avräknas skall återkrävas. Därvid tillämpas 9 kap. studiestödslagen (1973:349).

7 § Till studerande som ej tidigare varit inskriven på utbildningslinje som berättigar till utbildningsarvode utgår sådant arvode utan föregående prövning av hans lämplighet för studierna.

Till annan studerande utgår utbildningsarvode endast om det med hänsyn till de resultat som han har uppnått måste anses sannolikt att han kommer att slutföra studierna inom normal tid. Vid denna bedömning skall hänsyn tas till förhållanden av personlig natur som kan antas ha inverkat på studieresultaten.

Närmare föreskrifter för tillämpningen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

8 § Utbildningsarvode beviljas efter ansökan.

Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Om särskilda skäl föreligger, får ansökan prövas även om den kommit in för sent.

Utbildningsarvode beviljas för högst två kalenderhalvår i sänder.

9 § För tid under vilken en studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier utgår utbildningsarvode för sjukperiod som infaller under den del av det eller de kalenderhalvår för vilka den studerande har beviljats utbildningsarvode. Bestämmelserna i 4 kap. 28 och 31 – 35 §§ studiestödslagen (1973:349) skall tillämpas.

Första stycket gäller även för tid under vilken den studerande är att anse som smittbärare enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare och på grund av beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag är helt oförmögen att bedriva sina studier.

För det första kalenderhalvår under vilket en studerande bedriver studier som berättigar till utbildningsarvode enligt denna lag utgår utbildningsarvode endast för sjukperiod som infaller efter det den studerande har påbörjat studierna.

10 § En studerande har rätt att behålla utbildningsarvode vid

1. ledighet för tillfällig vård av barn i samma omfattning som enligt 4 kap. 10 – 12 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller för rätt till föräldrapenning,

2. ledighet för fullgörande av uppdrag i elevorganisation under sammanlagt högst tio dagar under ett kalenderhalvår,

3. kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt och

4. ledighet för närståendevård i samma omfattning som enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård gäller för rätt till förmånerna.

Närmare bestämmelser för tillämpningen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Minskning av utbildningsarvode

11 § För tid under vilken en studerande uppbär utbildningsarvode skall detta minskas med det belopp den studerande fått för samma tid som

1. annan pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring än handikappersättning, vårdbidrag eller barnpension,

2. hustrutillägg enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,

3. annan pensionsförmån än enligt lagen om allmän försäkring,

4. sjukpenning enligt 3 kap. 8 § lagen om allmän försäkring eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning,

5. sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning,

6. livränta enligt lagen om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning.

Närmare bestämmelser för tillämpningen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

12 § För studerande som enligt kollektivavtal eller annat skriftligt avtal uppbär lön under utbildningstiden kan utbildningsarvodet minskas. Det samma gäller ifråga om andra motsvarande ersättningar.

Närmare föreskrifter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Övriga bestämmelser

Prop. 1989/90: 133
Bilaga 1

13 § Avbryter en studerande sina studier eller övergår han till annan utbildningslinje än sådan som omfattas av förordnande enligt 1 § får han inte uppbära utbildningsarvode som beviljats för tiden efter avbrottet eller övergången.

14 § Har någon uppburit utbildningsarvode obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier eller övergår till annan utbildningslinje än sådan som omfattas av förordnande enligt 1 §, skall första stycket tillämpas beträffande uppbyggt utbildningsarvode som avser tiden efter avbrottet eller övergången. Beror avbrottet på sjukdom skall utbildningsarvode som den studerande uppburit enligt 9 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas.

På utbildningsarvode som återkrävts enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när arvodet uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlægga räntan.

15 § En fordran som har uppkommit på grund av att utbildningsarvode har återkrävts och som inte har betalats, bevakas fram till det år gäldenären fyller sextiofem år. Därefter avskrivs fordringen.

Om gäldenären avlider, avskrivs fordringen.

Om indrivningen av en sådan fordran som avses i första stycket skulle vålla mer arbete eller kostnad än som är skäligt och indrivning inte är påkallad från allmän synpunkt får indrivningsåtgärder underlåtas.

16 § En fordran på utbildningsarvode kan inte överlåtas.

17 § Läroanstalt är skyldig att till centrala studiestödsnämnden och studiemedelsnämnderna lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Förordning om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar

Allmänna bestämmelser

1 § Utbildningsarvode kan utgå för studier vid följande utbildningslinjer vid statlig höskoleenhet:

Handels- och kontorslärarlinjen, 40 p

Industri- och hantverkslärarlinjen, 40 p

Vårdlärarlinjen, 60 p

Speciallärarlinjen, 20 p

Folkhögskollärarlinjen, 40 p

Naturbrukslärarlinjen, 40 p

Utbildning av lärare för jordbruk, skogsbruk och trädgårdsskötsel, 20 p

2 § Utbildningsarvode utgår med belopp motsvarande lön enligt lönegrad L 1:0. För deltidsstudier på minst halvtid utgår utbildningsarvode med hälften av detta belopp.

3 § Centrala studiestödsnämnden fastställer den tid för vilken utbildningsarvode kan utgå.

4 § En studerande som fullgjort studierna i den takt som utbildningsplanen föreskriver har rätt till fortsatt utbildningsarvode. Mindre och tillfälliga förseningar i studierna kan accepteras.

Vid mer betydande förseningar i studierna måste den studerande eller läroanstalten lämna godtagbar förklaring till de otillräckliga resultaten. Fortsatt utbildningsarvode kan utgå om studiemedelsnämnden bedömer att den studerande kommer att kunna slutföra de återstående studierna i normal takt.

5 § Närmare föreskrifter om omfattningen av de studier som enligt 4 § lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar kan ge rätt till utbildningsarvode meddelas av centrala studiestödsnämnden.

Ansökan om utbildningsarvode

6 § Ansökan om utbildningsarvode görs på blankett som centrala studiestödsnämnden fastställer.

Uppgift i ansökan avges på heder och samvete.

7 § Ansökan om utbildningsarvode skall vara egenhändigt underskriven av den studerande.

8 § Ansökan om utbildningsarvode ges in till studiemedelsnämnden.

Ansökan ges in inom den tid som centrala studiestödsnämnden bestämmer. Om prövning av ansökan som kommit in för sent finns bestämmelser i 8 § lagen (1990:000) om utbildningsarvode för studerande vid vissa lärarutbildningar.

9 § Fråga om utbildningsarvode prövas av studiemedelsnämnden.

10 § I underrättelse om beslut om beviljat utbildningsarvode skall uppgift lämnas om innehållet i 14–16 §§.

Utbetalning av utbildningsarvode

11 § Utbildningsarvode betalas ut av studiemedelsnämnden.

12 § Utbildningsarvode betalas ut månadsvis i efterskott enligt de närmare bestämmelser som meddelas av centrala studiestödsnämnden.

På utbildningsarvode kan förskott utgå enligt de närmare bestämmelser som meddelas av centrala studiestödsnämnden.

13 § Utbildningsarvode får betalas ut endast om det är styrkt att en studerande bedriver de studier för vilka arvodet har beviljats. Närmare bestämmelser meddelas av centrala studiestödsnämnden.

Läroanstalt skall enligt de närmare bestämmelser som centrala studiestödsnämnden meddelar lämna studiemedelsnämnd erforderliga uppgifter om studerande som intagits i utbildning.

Övriga bestämmelser

14 § En studerandes rätt till utbildningsarvode skall omprövas när ändrade förhållanden föranleder det.

I fråga om tid för vilken en studerande har uppburit utbildningsarvode, får ändring dock ske endast till hans förmån. Om ändring till en studerandes nackdel för sådan tid finns bestämmelser i 14 § lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar och 19 § denna förordning.

15 § Ändras förhållandena på sådant sätt att utbildningsarvode inte längre skall utgå eller skall utgå för kortare tid eller med lägre belopp skall den studerande genast anmäla detta till studiemedelsnämnden. Detsamma gäller om den utbildning för vilken den studerande beviljats utbildningsarvode inte anordnas.

16 § Avbryter en studerande som har beviljats utbildningsarvode sina studier eller övergår han till annan utbildningslinje än sådan som nämns i 1 § skall han genast anmäla detta till studiemedelsnämnden.

17 § Närmare föreskrifter om en studerandes rätt att behålla utbildningsarvode vid ledighet enligt 10 § lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar meddelas av centrala studiestödsnämnden.

18 § Närmare föreskrifter om minskning av utbildningsarvode enligt 11 och 12 §§ lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar meddelas av centrala studiestödsnämnden.

19 § Frågor om återkrav av utbildningsarvode prövas av den studiemedelsnämnd som beviljat utbildningsarvodet.

20 § Beslut om utbildningsarvode får överklagas hos centrala studiestödsnämnden.

Centrala studiestödsnämndens beslut får inte överklagas.

Prop. 1989/90:133

Bilaga 1

21 § Beslut enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar eller denna förordning av studiemedelsnämnd skall gälla omedelbart, om inte annat har föreskrivits i beslutet eller bestäms av centrala studiestödsnämnden.

22 § Föreskrifterna i 20 kap. 10–12 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring tillämpas i ärende enligt lagen om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar som i första instans handläggs av allmän försäkringskassa.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1990.

Lag- och förordningsändringar föranledda av lagen om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar

Lagen om allmän försäkring, AFL, 3 kap. 5 § 3 st. punkt 1.

Föreslagen ny lydelse:

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander eller utbildningsarvode enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar.

(Förändringen innebär att utbildningsarvode medtas i uppräknigen.)

Lagen om allmän försäkring, AFL, 11 kap. 2 §.

Föreslagen ny punkt p/.

Såsom inkomst av anställning anses även: punkterna y/–o/p/ utbildningsarvode enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar.

(Förändringen består i att en ny punkt p/ medtas i uppräknigen.)

Kommunalskattelagen (1928:370), 12 punkten 3 st. anvisningarna till 32 §

Föreslagen ny lydelse:

Korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, utbildningsarvode enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar, timsättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig inkomst av tjänst.

(Förändringen består i att utbildningsarvode medtas i uppräknigen.)

Taxeringslagen (1956:623) andra avdelningen IV, 37 § 1 mom.

Föreslagen ny lydelse:

3 i. Uppgiftsskyldig: Studiemedelsnämnd. Vem uppgiften skall avse: Den som uppburit utbildningsarvode enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar.

Vad uppgiften skall avse: Utgivet belopp som uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året.

(Förändringen består i att en ny punkt i. medtas i uppräknigen.)

Semesterlagen (1977:480), 17 § 1 st. punkt 4.

Föreslagen ny lydelse:

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller korttidsstudiestöd eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsarvode enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med fackliga

verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandecåret icke överstiger 180 dagar.

(Förändringen består i att utbildningsarvodet medtas i uppräknigen.)

Prop. 1989/90: 133

Bilaga 1

**Förordningen (1988:1196) med instruktion för studiemedelsnämnderna,
2 §, ny punkt mellan nuvarande 1 och 2.**

Föreslagen ny lydelse:

– pröva ärenden om utbildningsarvode enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar.

Förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning, 31 § 1 st. punkt 1.

Föreslagen ny lydelse:

Avdrag från utbildningsbidraget skall göras med ett belopp som svarar mot

1. studiehjälp, studiemedel, korttidsstudiestöd eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) *eller utbildningsarvode enligt lagen om (1990:000) utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar*, som har erhållits för samma tid som utbildningsbidrag.

(Förändringen består i att utbildningsarvode medtas i uppräknigen.)

Administrationn av utbildningsarvode för vissa lärarutbildningar

UHÄ har, efter samråd med CSN, till regeringen överlämnat förslag till förändrad administration av utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar. Förslaget innefattade, förutom regler för utbildningsarvodet, vissa administrativa rutiner.

CSN har nu, efter ytterligare överväganden och samråd med bl. a. UHÄ, funnit skäl för att göra vissa ändringar i förslaget.

Ändringarna presenteras i det följande.

Ändring av förslag till lag

7 § om meritprövning utgår helt.

Motiv för ändringen: Den som antagits till lärarutbildningen har rätt till utbildningsarvode. Man bör kunna förutsätta att den som antagits till utbildningen av utbildningsanordnaren redan bedömts med avseende på sin lämplighet för studierna.

8 § ändras i sista stycket: "Utbildningsarvode för viss lärarutbildning kan beviljas för den tid utbildningen omfattar."

Motiv för ändringen: De flesta utbildningar är två terminer, dvs. den tid för vilken vi nu kan bevilja studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd vid ett ansökningstillfälle. För utbildningar som är längre än två terminer görs en meritprövning inför tredje terminen. Eftersom vi föreslagit att någon meritprövning inte skall ske, faller ett motiv för att begränsa beslutet till två terminer. Vi eftersträvar dessutom en så rationell hantering som möjligt, vilket är ett annat motiv för att bevilja stöd för hela utbildningen. En utveckling i denna riktning har för övrigt påbörjats för andra studiestödsformer.

17 § "studiemedelsnämnderna" byts till "vuxenutbildningsnämnderna".

Motiv för ändringen: Se under rubriken "Ändring av förslag till förordning".

Ändring i studiestödslagen (nytt förslag)

SsL 5 kap. 6 § kompletteras med "utbildningsarvode för vissa lärarutbildningar".

Ändring av förslag till förordning

"Studiemedelsnämnderna" byts konsekvent till "vuxenutbildningsnämnderna".

Motiv för ändringen: Utbildningsarvodets regler är uppbyggda på de regler som gäller för särskilt vuxenstudiestöd. Därför bygger också de tekniska lösningarna i vårt ADB-system på den logik som tillämpas för vuxenstudiestödet.

Kompetensen vad avser regler och systemanvändning finns således i större utsträckning på vuxenutbildningsnämnderna än på studiemedelsnämnderna.

Som utbildningarna nu är lokaliserade kommer vuxenutbildningsnäm-

derna i Stockholm, Uppsala, Göteborg, Malmö, Linköping, Umeå, Karlstad och Härnösand att handlägga ärenden om utbildningsarvode. Av dessa åtta nämnder har fem samlokaliserade (SMN/VUN) kanslier. Efter en framtida organisationsförändring kommer samtliga stödformer att hanteras länsvis. I och med att vuxenutbildningsnämnderna redan från början hanterar utbildningsarvodet, är den nu föreslagna lokaliseringen anpassad till den nya organisationsformen.

4 § Utgår som konsekvens av förändringen i lagen (7 § angående meritprövningen).

21 § Beslut av vuxenutbildningsnämnd enligt lagen (1990:000) om utbildningsarvode till vissa lärarutbildningar enligt denna förordning skall gälla omedelbart, om inte annat har föreskrivits i beslut eller bestämts av centrala studiestödsnämnden. (Redaktionell ändring).

Ändring i instruktion för vuxenutbildningsnämnderna

I vårt tidigare förslag har medtagits en ändring av instruktion för studiemedelsnämnderna. Ändringen bör i stället ske i instruktion för *vuxenutbildningsnämnderna* (1975:394) enligt följande:

Nytt stycke: "handha ärenden enligt (lag...) om utbildningsarvode för vissa lärarutbildningar".

Ändring i övrig lagstiftning

Tidigare förslag till ändring i taxeringslagen ändras: "studiemedelsnämnd" byts till "vuxenutbildningsnämnd".

